

Türkiye’de Yeni Bir Eğilim Olarak Erkeklerin Eğitimde Geri Düşmesi

Yunus Vehbi Karaman

Özet: 1990’lı yıllardan itibaren ekonomik anlamda kalkınmış ülkelerde yeni bir olgu olarak erkeklerin eğitim süreçlerinde geri kaldıkları tartışılmaya başlanmıştır. Amerika, İngiltere, Avustralya gibi ülkelerde eğitime katılımda cinsiyete dayalı eşitsizliğin ortadan kalkmasıyla birlikte eğitim süreçlerinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha başarısız oldukları tartışılmıştır. Bahsi geçen ülkelerde bu konu çok yaygın bir şekilde tartışılmaya devam etmektedir. Türkiye’de kentleşme, sanayileşme, küreselleşme, istihdam alanlarının farklılaşması, eğitimin yaygınlaşması gibi etmenler toplumsal dönüşümün taşıyıcı motorlarıdır. Toplumsal dönüşümü veriler üzerinden takip etmek mümkündür. Bu veri kaynaklarından birisi de eğitim istatistikleridir. Türkiye’de özellikle temel ve zorunlu eğitime katılım oranının yükselmesiyle birlikte 2010’lu yıllardan itibaren eğitime erişimde cinsiyete dayalı eşitsizliğin ortadan kalktığı görülmektedir. Bununla birlikte kentleşmiş, iktisadi olarak kalkınmış ve eğitimin yaygınlaşmış olduğu ülkelerde görülen erkeklerin eğitimde geri kalması olgusunun Türkiye’de de ortaya çıkan bir eğilim olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve Yüksek Öğretim Kurumu’nun yayınladığı istatistikler, Türkiye’de de erkeklerin eğitimde geri kalmaya başladıklarını göstermektedir. Bu araştırma, Türkiye’de erkeklerin eğitim süreçlerinde ve eğitimdeki istihdam alanlarında kadınlara nazaran istatistiksel olarak geri kalmaya başladıklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde cinsiyet, Eğitim Başarısı, Eğitimde Eşitsizlik, Eğitim istihdamı, Eğitime katılım

Abstract: In modern societies, it has been observed that gender inequalities in educational participation have decreased with the increase in educational participation rates. Since the 1990s, a new phenomenon in economically developed countries has been discussed: men lagging in educational processes. With the elimination of gender inequalities in educational participation in countries such as the USA, England, and Australia, it has been observed that male students are less successful in educational processes than female students. This issue continues to be widely discussed in these countries. In Turkey, factors such as urbanization, industrialization, globalization, the differentiation of employment areas, and the expansion of education drive social transformation. It is possible to track social change through data. One such data source is education statistics. In Turkey, it can be observed that gender inequality in access to education has been eliminated since the 2010s, especially with the increase in the participation rate in basic and compulsory education. However, males lagging in education, observed in urbanized, economically developed countries where education is widespread, is also an emerging trend in Turkey. Statistics published by the Ministry of National Education and the Higher Education Council show that males in Turkey have started to fall behind in education. This research shows that men in Turkey are statistically lagging behind women in the educational process and employment in the education sector.

Keywords: Gender in education, Educational Achievement, Male underachievement in education, Inequality in Education, Educational employment, Participation in education

@ Yunus Vehbi Karaman, Dr. Adayı, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, yunusvehbikaraman@hotmail.com orcid.org/ 0000-0003-3748-9957

📖 Karaman, Y.V. (2024). Türkiye’de yeni bir eğilim olarak erkeklerin eğitimde geri düşmesi, *Güncel Sosyoloji*, 2(1), 33-57..

📄 guncelsosyoloji.com

Başvuru: 30.03.2024
Revizyon: 20.04.2024
Kabul: 10.05.2024
Online Basım: 30.06.2024

Giriş

Ekonomik olarak kalkınmış ülkelerde uzun yıllardır erkeklerin yaşadıkları toplumsal sorunlar üzerine tartışmalar gerçekleştirilmektedir. Bunların başında ABD, Birleşik Krallık ve Avustralya gelmektedir. Bu tartışmalar erkeklerin toplumsal hayatta eskiye nazaran toplumsal konumlarını kaybetmeleri ve bunun nedenleri etrafında gelişmektedir. Modernitenin yükselişi ve kadınların eğitim ve mesleki hayata yoğun bir şekilde katılımı sonrası erkeklerin toplumdaki rollerinin farklılaşmasıyla ortaya çıkan bu yeni durum erkeklerin otoritesini sarsmıştır. Geleneksel toplumda tam iktidar sahibi olan erkek, modern topluma geçerken bu iktidarını paylaşmak zorunda kalmıştır (MacInnes, 1998, s. 48). Bu geçiş dönemi erkeklerin toplumsal konumlarını yeniden tarif edilmesine neden oldu ve bu süreçte erkeklerin yaşadığı sorunlar erkeklik krizi olarak tanımlanmıştır (Badinter, 1995; Brittain, 1989; Mac an Ghail, 1996).

Erkeklerin yaşadıkları toplumsal krizin bir parçası olarak eğitimdeki erkek başarısızlığının özellikle 1990'lı yıllardan itibaren akademik ve kamusal tartışmalarda ortaya çıktığı görülmektedir (Wolfe, 1991; Younger & Warrington, 1996; Yates, 1997; Riddell, 1998). Bu tartışmaları gündeme getirenler, kızların eğitime kazandırılma süreci boyunca özel politikalar uygulandığına ve nihai olarak bunun büyük ölçüde başarılı olduğuna dikkat çekerken artık eğitimde erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha başarısız olmaya başladıklarını yeni bir gündem olarak vurgulamaktadır (Yates, 2000, s. 305-306). Öyle ki kamuoyu, siyasi partiler, politika yapımcılar da bu konuya ilgi göstermiş ve zaman zaman aksiyon da almışlardır.

Erkekliğin toplumsal krizi henüz Türkiye'de tartışılmış bir konu değildir. Bunun en temel nedeni henüz böyle bir sorunun görünür halde olmamasıdır. Türkiye'de şehirleşmenin, eğitime erişimin yüksek oranlara ulaşmasının, ekonomik kalkınmanın, altyapı yatırımlarının ve kadın istihdamındaki artışın dünyanın ekonomik olarak kalkınmış ülkelere nazaran daha geç gerçekleşmesi, kız çocukların eğitime daha geç katılımı ve erkeklerin pozisyonlarını korumalarını sağlamıştır. Türkiye'de uzun yıllar boyunca kız çocuklarının eğitime erişim problemi var olmuş ve tartışılmalıdır.

Bugün geldiğimiz noktada ise artık kırdan kente göçün tamamlandığı, altyapı yatırımlarının büyük oranda gerçekleştiği, eğitime erişimdeki sıkıntıların geride kaldığı, ekonomide istihdam alanlarının hem niteliksel hem de niceliksel olarak genişlediği ve kadın istihdamının da özellikle genç kuşakta çok daha yüksek seviyelere ulaştığı görülüyor. Bu bağlamda Batı'daki örneklerde olduğu gibi Türkiye'de de erkekliğin krizi tartışmalarının henüz kamusal tartışma olarak ortaya çıkmamış olsa da bu olgunun tartışılmasının uzak olmadığı söyleyebiliriz. Türkiye'deki eğitim trendlerine bakıldığında erkeklerin eğitimdeki sayısal anlamda kadınların gerisinde kalması, Türkiye'de de yeni bir olgu olarak ortaya çıkmaya başladığı dikkat çekicidir.

Bu çalışmada Batı’da gelişmiş olan literatür ve tartışmalar temel alınarak erkeklerin modern toplumda yaşadıkları sorunların eğitimsel boyutu ele alınacaktır. Öncelikle konunun ortaya çıkışı ve teorik çerçevesi tartışılacaktır. Akabinde Amerika’da, İngiltere’de ve Avustralya’da bu meseleye dair yapılan kamusal tartışmalar irdelenecektir. Nihai olarak odak Türkiye’ye çevrilecek ve bir dizi eğitim verisi ile birlikte henüz Türkiye’de tartışılmamış olan bu meselenin tarihsel ve güncel trendleri ele alınacak ve değerlendirilecektir. Araştırmanın yöntemi betimsel analizdir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri ve Yüksek Öğretim Kurumu İstatistikleri taranmıştır. Bununla birlikte konu ile alakalı çeşitli rapor ve yayınlardan da faydalanılarak elde edilen eğitime dair sayısal veriler betimlenecektir. Verilerin betimlenmesi Türkiye’deki eğitimsel eğilimlerin yorumlanması için kullanılacaktır.

Eğitimde Erkek Krizi: Erkeklerin Eğitimde Geri Kalması Küreselleşiyor mu?

1990’lı yıllardan itibaren erkeklerin eğitimde geri kaldığına dair tartışmalar yoğunlaşmaya başlamıştı. Bu tartışmalar erkekliğin krizi tartışmalarından besleniyordu. Amerika’da 1971 ile 2002 yılları arasında lise sonrası eğitimi olmayan erkeklerin kazançları %30 oranında erirken istihdam imkanları da azalmıştı. Bu elbette kadınların mesleki hayata eskisine nazaran daha fazla katılmasının bir sonucuydu (U.S. Department of Education, 2004). Kadınların toplumsal hayata daha yoğun bir şekilde katılımıyla birlikte erkekler toplumsal konumları paylaşmak durumunda kaldı. Bu yeni durumun sonuçları bir dizi tartışmaları beraberinde getirdi. Erkeklik krizi, geleneksel toplum ilişkilerinin çözülmesi ve modern toplumun normlarının belirginleşmesiyle birlikte erkeklerin bu süreçte bocalamasıyla ortaya çıkıyor. MacInnes (1998, s. 47) geleneksel döneme ait erkeklik erdemlerinin modern toplumda geçerliliklerini yitirmeye başladığını, bir zamanlar erkeksi erdemler olarak kabul edilen kahramanlık, bağımsızlık, cesaret, güç, akılcılık, irade, omurga, adamlık gibi kavramların yerini artık istismar, yıkıcı saldırganlık, soğukluk, duygusal ifadesizlik, tarafsızlık, izolasyon, esnek olamama gibi olumsuz kavramlara aldığını dile getirmektedir.

Levant’a (1997, s. 222) göre ise erkeklik krizinin başlıca belirtileri arasında, geçimi sağlama sorumluluğunun ve iyi aile babası rolünün kaybı önemli yer tutuyor. Aile reisi rolünün kaybı, kadının da istihdama katılması, boşanma dinamikleri değişmesi, medyadaki erkeklere yönelik muamele gibi etmenler öfkeli erkeğin ortaya çıkmasına neden oluyor. Levant, erkeklik krizinin ortaya çıkmasında en temel faktörün erkeklerin babaları gibi geçimi sağlamanın tek sorumlusu olarak algılanmamalarından kaynaklandığına vurgu yapıyor. Kadınların da istihdama yoğun şekilde katılması erkeklerin bu rolü paylaşmaları sonucunu doğurdu. Levant, erkeklerin bu yeni duruma nasıl uyum sağlayacaklarını bilmedikleri için kendilerini yetersiz hissettiklerini ve bununla başa çıkmayı öğrenmeleri gerektiğini vurguluyor.

Erkeğin krizi tartışmalarının önemli bir boyutu olan erkeklerin eğitimde kız öğrencilere kıyasla geri kalmaları, Batı’da kamusal tartışmalara neden oldu. 1990’lı yıllardan itibaren sanayileşmiş ülkelerin büyük bir kısmında kadınların üniversiteye erişim oranları erkekleri geride bırakıyordu (Vincent-Lancrin, 2008). Yine üniversite öncesi eğitimde de kız öğrencilerin daha başarılı olduğu tartışılıyordu. Öyle ki Philip Zimbardo artık kadınların erkekleri ilkokuldan üniversiteye kadar her kademede geride bıraktığını söylüyordu (2017, s. 28). İngiltere’de Willis’in (1977, s. 29-30) yaptığı öncü çalışma ise işçi sınıfına mensup erkek çocukların okulu bir erkeklik performansı gösterim sahnesine dönüştürdüklerini dile getirmişti. Bu çocuklar okul otoritesini reddetmeyi, sınıfta kurallara uymak yerine eğlenmeyi ve eğitime muhalefeti güçlü erkekliklerini göstermenin bir aracı olarak benimsemişlerdi. Benzer şekilde Pascoe’nun (2011) 18 ay boyunca süren saha çalışması da erkek lise öğrencilerin erkeklik kimliğini nasıl yeniden inşa ettiklerini ve erkek kimliğin sorgulamasını yapıyordu.

İngiltere ve Avustralya kamuoyu erkeklerin eğitimde yaşadıkları sorunları erken dönemde tartışmış, hükümetler bununla alakalı politika dahi geliştirmişti (Driessen, 2011, s. 2). BBC’nin 1998 yılında İngiltere’de yayınladığı *Hükümet, Erkek Çocukların Başarısızlığıyla Mücadele Ediyor* başlıklı haberi, bu tartışmanın çeyrek asır öncesinde de yapıldığına ve hükümetlerin politika ürettiğine işaret ediyor (Government Tackles Boys’ Underachievement, 1998).

Erkeklerin eğitimde başarısızlığına dair Avustralyalı yazar Steve Biddulph *Raising Boys* isimli bir kitap yayınladı. Biddulph modern dönem erkekleriyle alakalı öne çıkan özellikleri şöyle sıralıyordu:

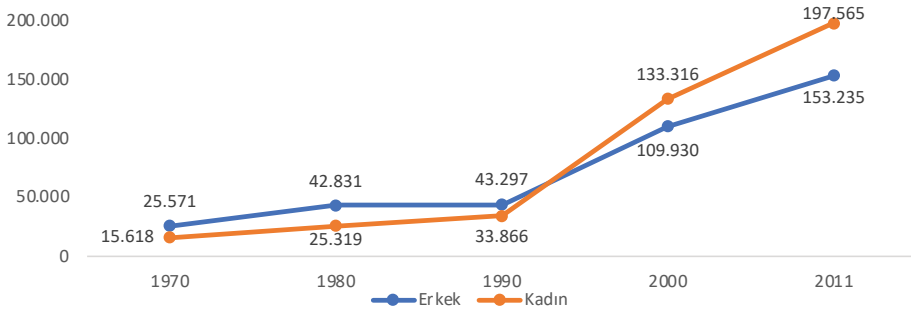
Otuz yıl önce herkes kızların durumundan kaygılanırdı. Kızların ufkunu yükseltmek, onlara hayatlarında istedikleri her şeyi yapabileceklerine dair güven vermek ve başarılarının önündeki engelleri kaldırmak için dünya çapında büyük bir çaba sarf edildi. Ve işe yaradı; bugün kızlar kendilerinden daha emin, motive ve yeteneklidir. Kızlar erkeklerden daha fazla okul bitiriyor, daha fazla üniversiteye gidiyor ve daha iyi notlar alıyor.

Kızlarının ebeveynleri, onların odaklanmış ve akli başında olduklarını ve ne yaptıklarının farkında olduklarından emindirler. Buna karşın erkek çocuklarını ne yaptıklarını bilmezler. İlkokulda erkek çocukların dikkatleri kolayca dağılır ve çoğu zaman onlara ayak uydurmakta zorlanırlar. Öğretmenler tüm zamanlarını erkekleri baskı altına almak için harcıyor, kızlar ise ilgiyi kaçırıyor. Üçüncü sınıfa geldiklerinde çoğu erkek çocuk artık kitap okumuyor. Birçoğu tek kelimelik cümlelerle konuşuyor: «Ha?» «Aaa-evet!» Liselerde münazaralara, konserlere, öğrenci konseylerine veya spor dışı herhangi bir etkinliğe katılmazlar. Hiçbir şeyi umursamıyormuş gibi davranırlar (Biddulph, 2013).

Biddulph erkeklerin başta eğitimde ve sosyal hayatta geri kalışı üzerinde dururken kadınları katettiği mesafeye dikkat çekiyordu. Avustralya’da yükseköğretimde 1982 yılında kız öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısını geçmişti. 1990 yılına gelindiğinde kız öğrenciler %58’lik

bir orana ulaşmıştı. 2016 verilerine baktığımızda Avustralya’da eğitim gören lisans öğrencilerinin %42,2’si erkek iken %57,8’i kadın. Lisansüstü öğrencilerde ise erkek oranı %41,6 iken kadın oranı %58,4 (Larkins, 2018, s. 2). 2021 verilerine baktığımızda ise Avustralya’daki üniversite öğrencilerinin %59’u kadınlardan, %41’i erkeklerden oluşmaktadır (Workplace Gender Equality Agency). Bu veriler Avustralya’da yükseköğretimde kadın erkek dengesi- nin uzun zamandır kadınlar lehine belli bir raya oturduğunu göstermektedir.

İngiltere’de faaliyet gösteren Yükseköğretim Politikaları Enstitüsü’nün 2016’da yayın- lı raporu İngiltere’de yükseköğretime devam eden kadın sayısının erkeklerden daha fazla olduğunu gösteriyor. Aynı zamanda yükseköğretime devam edenler arasındaki başarı- ya bakıldığında zaman da oransal olarak kadınların daha başarılı olduğu dikkat çekiyor. Özellikle alt gelir gruplarına mensup erkeklerin eğitimde en başarısız kitleyi temsil etmesi, İngiltere’de akademisyenlerin ve politika yapımcıların bu meseleye eğilmesine neden oldu. Rapor, erkek- lerin başarısızlığını gündeme getirmenin diğer eşitsizlik alanlarını örtmek anlamına gelme- diğini dile getiriyor (Hillman ve Robinson). İngiltere’de bugün lisans derecelerinin kadın öğrenci oranı %57,8 iken erkek öğrenci oranı %42,2. İngiltere’de yükseköğretime erişime bakıldığında zaman kız öğrenciler %50.6 oranında erişirken erkeklerde bu oran %38.4 (Bolton and Lewis, 2023, s. 15).

Grafik 1. İngiltere’de 1970-2011 Yılları Arasında Lisans Derecesi Alanlar Sayıları ve Cinsiyet Dağılımı (Sayı)

Kaynak: (Hillman ve Robinson, 2016, s. 16).

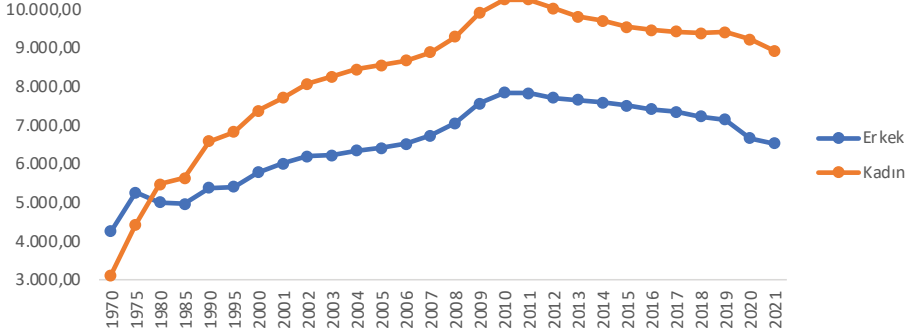
Yukarıdaki tablo İngiltere’de 1970’ten 2011’e kadar lisans mezunu olanların yıllara göre cinsiyet dağılımını vermektedir. Buna göre 1990’lı yılların başından itibaren kadınlar erkeklere göre daha fazla lisans derecesi almaya başlamışlardır. Erkeklerin üniversiteye yerleşme oranlarının düşük olması önemli bir problem olarak dillendirilirken İngiltere’deki üniversite başvuru sürecini yürüten kurum olan UCAS eski direktörü Mary Cook (2018), üniversiteye giren kız ve erkek öğrenciler arasındaki farkın bu denli yüksek olmasının üzerinde dururken bunun önemli bir sorun olacağına dikkat çekti. Üzerinde durulan bu sorunun

feminist çevreler tarafından alaya alındığını, halbuki bu sorunun ilerde ciddi eşitsizliklere yol açacağını dile getirdi.

Erkeklerin eğitimde geri kalması Amerika’da da tartışılan bir konu olarak karşımıza çıkıyor. Sosyolog Kimmel de (2008, s. 65), Amerika’da erkeklerin ilkokuldan liseye kadar kızlardan daha düşük notlara ve daha düşük sınıf derecelerine sahip olduklarına dikkat çekti. Kimmel, erkeklerin ilkokulda sınıf tekrarı yapma olasılıkları yüzde 50, liseyi bırakma olasılıklarının üçte bir ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı alma olasılıklarının ise yaklaşık altı kat daha fazla olduğu üzerinde durmuştu. New York Times’ta yazdığı yazıda Thomas B. Edsall, Amerika’da erkeklerin temel, lisans ve lisansüstü eğitimde geri kaldıklarını ve böylece iş piyasalarında da erkeklerin dezavantajlı konuma gelmeye başladıklarını dile getirdi. Edsall, okulların ve eğitim süreçlerinin kız öğrencilere daha uygun bir şekilde tasarlandığını ve bu nedenle erkeklerin eğitimde geri düştüklerini belirtiyor. Yazar, muhafazakâr erkeklerin üniversiteleri solcuların beyin yıkama mekanizması olarak değerlendirdiğini de aktarıyor. Edsall erkeklerin eğitimden geri kalması ve eğitime tepki göstermeleri birbirini besleyen süreç olarak ortaya çıkarken beyaz erkeklerin sağcılararak 2020’deki seçimlerde %61 oranında muhafazakarların adayları olan Trump’a oy verdiklerini hatırlatıyor (Edsall, 2021).

Richard V. Reeves ise yayınladığı *Of Boys and Men* (2022) isimli kitabında Amerika’da kız öğrencilerin erkeklerin önüne geçişini irdeledi. Finlandiya’da PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) sonuçlarına göre Finli kız öğrencilerin yüzde 20’si teste en yüksek okuma seviye puanı alırken, bu oranın erkeklerde yüzde 9 olduğunu dile getirdi. Ayrıca en gelişmiş 20 ülkede de durumun farklı olmadığına dikkat çekti. Buradan hareketle Reeves, Amerika’da da kız öğrencilerin not ortalamalarında, liseyi bitirme oranlarında ve üniversitede eğitim görme sayılarında erkeklerin önüne geçtiğine işaret ederken her dört erkekte birinin sorun yaşadığı bir eğitim ortamında sorunun erkeklerde değil sistemde olduğuna vurgu yaptı.

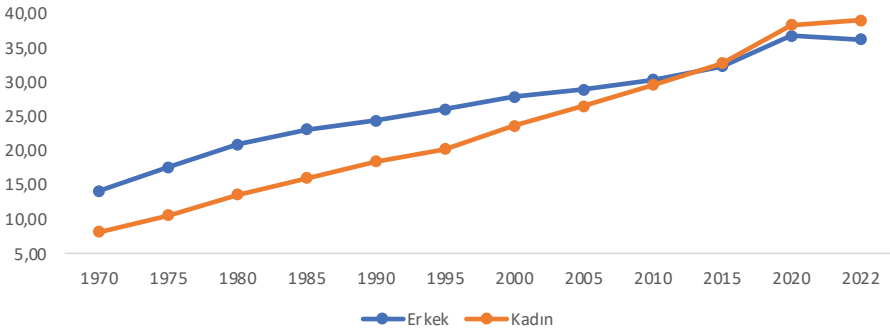
Eğitimdeki eşitsiz durum kendisini üniversitede daha belirgin olarak gösteriyor. 2013’te Amerika Birleşik Devletleri’ndeki kadınlar lisans derecelerinin yüzde 57’sini, yüksek lisans derecelerinin yüzde 60’ını ve doktora derecelerinin yüzde 52’sini elde ediyordu (Hoff-Sommers: 2013, s. 16).

Grafik 2. Amerika’da Yıllara Göre Lisans Seviyesi Öğrenci Kayıt Sayısının Cinsiyet Dağılımı (Sayı)

Kaynak: NCES (2022)

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Amerika’da yıllara göre lisans seviyesine kayıt olan öğrencilerin dağılımı görülmektedir. Buna göre çok erken bir tarih olan 1975’li yıllardan sonra kadınlar erkekleri geride bırakmıştır. 2000’li yıllardan itibaren de kadınlar ve erkekler arasındaki fark sabit kalmıştır. 2021 yılı verilerine göre Amerika’da lisans seviyesine kayıt olan erkek öğrenci sayısı 6.525.440 iken kadın öğrenci sayısı 8.922.980’dir. Bu da lisansa kayıt yapan kadınların erkeklerden yaklaşık %37 daha fazla olduğunu göstermektedir.

Grafik 3. Amerika’da Toplam Nüfus İçerisinde Lisans ve Üzeri Mezun Oranlarının Cinsiyet Dağılımı (%)

Kaynak: US Census Bureau (2023).

Amerika'nın toplam nüfusu içerisindeki lisans ve üzeri mezunlara bakıldığında da kadınların erkekleri 2010'lu yılların ortasından itibaren geride bıraktığı görülmektedir. Bu da Amerikan toplumunda artık kadınların daha eğitilmiş olduğunu göstermektedir.

UNESCO'nun 2020 yılında yayınladığı Küresel Eğitim İzleme Raporu da ilginç veriler aktarıyor. Buna göre 1995 yılında dünyada her 100 erkeğe karşılık üniversiteye kayıtlı kadın sayısı 95 iken 2018'de bu sayı 100 erkeğe karşılık 114'e çıkarak kadınların lehine değişti. Böylece kadınların üniversitelileşme oranları erkekleri küresel çapta da geride bıraktı (UNESCO, 2020, s. 63). Yine OECD'nin 2023 raporunda (s. 217) OECD üyesi ülkelerde üniversite öğrencilerinin %55'ini kadınlar oluştururken İzlanda %62 ile en yüksek kadın öğrenci oranına sahip ülke olarak belirleniyor.

Peki erkekler eğitimde neden geri kalıyor? Erkeklerin eğitimde geri kalma nedenleri çeşitli başlıklar etrafında tartışılıyor. Smith (2003, s. 286) bu durumu şu üç nedene bağlıyor: Modern toplumdaki erkeklik krizi, müfredatın ve sınav sisteminin erkeklere uygun olmadığı düşüncesi ve okul ortamının ve eğitim sürecinin erkek öğrencileri dezavantajlı kılması. Dünya Bankası'nın 2021'de yayınladığı ve erkeklerin eğitim başarısızlığına odaklanan rapor da ilginç verilere sahip. Rapor, erkeklerin eğitim başarısızlığının nedenlerini irdeliyor (Welmond and Gregory, 2021, s. 31-38). Rapora göre erkeklerin eğitimdeki başarısızlıklarını tetikleyen üç unsur var;

1-) İşgücü piyasaları: Özellikle sosyoekonomik olarak dezavantajlı ailelerde doğmuş olan erkeklerin bir an önce maddi kazanç elde etme niyetiyle mesleğe yönelmeleri.

2-) Toplumsal normlar: Erkekliğin sosyal olarak inşa edilmiş rolleri ile öğrencinin eğitim süreçlerinde karşılaştıklarının çelişmesi ile oluşan farklılık.

3-) Eğitim ve Öğretim: Eğitimin gerçekleştiği okul ve sınıf ortamının erkek öğrenciler için uygun olmaması.

Böylece sosyoekonomik olarak dezavantajlı ailelerin erkek çocuklarının eğitimde geri kalması önemli bir eşitsizlik göstergesi olarak karşımıza çıkıyor. Entwistle ve arkadaşlarının (2008, s. 129) çalışması da ilkokulda özellikle yoksul erkek çocukların eğitimde sorunlar yaşadığına dikkat çekerken bunun çözümü olarak erkek öğretmen sayısının artırılması ve okulda bu çocukların eğitime odaklanabileceği şartların (tenefüslerin saatlerinin ayarlanması, erkek çocukların okula uyum için daha fazla oyun oynayabilmesi gibi) sağlanması gerektiğini vurguluyor.

Gurian ise eğitimde erkeklerin ve kızların öğrenme süreçlerinin farklılıklarına vurgu yapıyor. Ona göre erkekler kızlara göre daha dürtüsel, daha az odaklanabilen, daha fiziksel, daha saldırgan ve daha rekabetçidir. Gurian, bu niteliklerin erkek çocuklarla çağdaş eğitim arasında bir uyumsuzluk yarattığını savunuyor. Yazar eğitimde artık daha az fiziksel aktivite,

daha az rekabet, uygunsuz davranışlar için daha katı cezalar ve daha fazla kitap çalışmaları kullanılıyor ve dolayısıyla çağdaş okul sisteminin kız öğrencilere daha uygun olduğunu ve erkek öğrencileri dezavantajlı kıldığını söylüyor (Gurian and Henley, 2001).

New York Stony Brook Üniversitesi Erkekler ve Erkeklik Araştırmaları Merkezi Direktörü Michael Kimmel ise yukarıda tartışılan perspektife karşı bir yerde duruyor. Ona göre erkeklerin geri kalma nedenleri kadınsılaştırılmış sınıflar veya erkeklere uygun olmayan eğitim süreçleri değil. Üniversitede kadınların erişiminin artmasının kadın-erkeklikle ilgili olmadığını dile getiriyor. Amerika’nın önde gelen üniversitelerinde ve önde gelen bölümlerinde hala erkeklerin sayısı ve oranının daha fazla olduğuna dikkat çekiyor. Kimmel’e göre erkeklerin geri kalmasını vurgulayan yazarlar bunu salt biyolojik bir mesele olarak kodlayarak erkekliğin kabul edilen anlamda yeniden üretilmesinin zeminini hazırlıyor. Bu tavrın da feminizme karşı maskülist bir karşı tepkisellik olduğunu dile getiriyor ve asıl sorunun erkeklik bağlamında değil erkekler bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini söylüyor. Kimmel, erkekleri eğitimde geri bırakan şeyin eğitimi, başarıyı, disiplini ve bazı dersleri kadınsı görmesine neden olan ve tepkisel davranmasını sağlayan erkeklik ideolojisi olduğunu vurguluyor (Kimmel, 2006). Skelton da meseleye benzer bir bakışla yaklaşarak okullardaki kadın öğretmen oranının fazla olması okulların kadınsılaşması anlamına gelmediğe işaret ediyor (Skelton, s. 2002). Yine Eate, P ve diğerlerinin de (2017) Avustralya’da erkeklerin eğitimde yaşadıkları sorunlara odaklanan medya temsillerini inceledikleri makale, bu tartışmalara eleştirel bir gözle bakıyor.

Haywood ve Mac and Ghail, erkeklerin eğitimde geri kalmasına dair tartışmaların yönlendirme olduğunu söylüyor ve kamuoyunun bu meseleyi bu kadar yoğun tartışmasını eleştiriyor:

Cinsiyete dayalı başarının yeniden yapılandırılmasına yönelik bu odaklanma, İngiliz orta sınıfına dayalı kültürel kaygılar tarafından yönlendirilmektedir. Başarısız erkek çocuklar, akademik başarı, rol modelleri ve çocuksuluk söylemlerine odaklanan bir akademik endüstri son yirmi yılda ortaya çıktı ve bir araştırma alanı olarak cinsiyeti ve eğitimi çarpıtmaya hizmet ediyor. Akademide, finanse edilen projeler, hükümetin müfredat müdahaleleri ve dergilerin özel basımları ile desteklenen, medyanın yönlendirdiği, geç modern sınıftaki erkekliğe ilişkin kaygı daha da güçlendirildi. Dahili olarak bu, eğitim, sosyal adalet ve eşitsizlik üzerine daha önceki bilimsel çalışmalara ilişkin sosyo-tarihsel hafıza kaybıyla bağlantılıdır. Dışarıdan bakıldığında, oğlan çocukları ve erkekliğe ilişkin indirgemeci açıklamalar, genellikle cinsiyet ve erkekliğe ilişkin daha geniş (tarihsel ve çağdaş) sosyal ve kültürel teorilerden kopuktur (Haywood and Mac and Ghail, M., 2013, s. 9.).

Tüm bu tartışmaların arasında eğitim başarısının ve yükseköğretime katılımın cinsiyetler arası farklılaşmasının sebeplerinden birisi olarak da ailenin sosyoekonomik gelirle doğrudan ilintili olduğunu vurgulamak gerekiyor. NCES’nin raporuna göre düşük gelirli

ailelerden gelen lisans öğrencilerinin %60'ı kadındı. Buna mukabil yüksek gelirli ailelerden gelen lisans öğrencilerinin ise yüzde 53'ü kadındı (Peter vd., 2005, s. 15). Yine King de (2000, s. 17) yükseköğretime erişimde ortaya çıkan kadın erkek eşitsizliğinin sosyoekonomik olarak dezavantajlı veya azınlık gruplara mensup erkeklerin eğitime erişemediklerinden kaynaklandığını dile getiriyor. Bu da Dünya Bankası ve NCES'in de işaret ettiği gibi sosyoekonomik olarak dezavantajlı ailelerden gelen erkek çocukların maddi kazanç elde etmek için eğitimden ayrılma eğilimini gösteriyor. Bu durum cinsiyet eşitsizliğinin temelinde de sosyoekonomik eşitsizliklerin önemli bir etkisi olduğunu gösteriyor.

Erkek öğrencilerin eğitimde geri kalmasının nedenlerinden biri olarak zikredilen okullardaki erkek öğretmen oranı da sık sık tartışılmakta ve gündeme gelmektedir. 2012 yılında İngiltere'de Ulusal Okuryazarlık Vakfı'nın yayınladığı rapor okuma testlerinde erkeklerin kız öğrencilerden geride olduğunu saptadı. Erkeklerin eğitim süreçlerinde geri kalmalarının nedenlerinden biri olarak erkeklerin okumayı havalı olarak görmemesi, erkek çocukların okumaya dair ilgilerinin yayıncılar ve okul tarafından ciddiye alınmaması, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun kadın olması ve bu durumun rol model bağlamında kız çocukları için avantaja dönüşmesi, sınav sistemlerinin kızların lehine olması olarak dile getiriliyor (Clark ve Burke, 2012, s. 17-20).

Okullardaki erkek öğretmen sayısının yıllara göre azalması, kız öğrencilerin kadın öğretmenleri rol model aldıkları erkeklerin ise bundan mahrum kaldıklarının dile getirilmesine neden oluyor. İlkokullarda erkek öğretmenlerin sayısının nispeten düşük olması, Batı dünyasındaki hükümetler tarafından giderek daha fazla endişe verici bir konu olarak görülmesine neden oluyor (Smith, 1999; Lahelma, 2000; Hutchings, 2001; Sargent, 2001). Özellikle ilkokullarda öğretmenliğin bir kadın mesleği olarak algılanması, erkeklerin bu mesleği daha az tercih etmesine neden oluyor (Francis ve Skelton: 2001). Okulların artık erkekler için uygun alanlar olmadığı, erkeklere uygun oyunların dahi okullarda oynanmadığı ve bunun sonucunda erkeklerin eğitim sistemi içerisinde kendilerini gerçekleştiremediklerini dile getiriliyor (Hoff-Sommers: 2013, s. 39-43). Avustralya'da yayınlanan National Report on Schooling in Australia isimli rapor (ACARA, 2022, s. 19) zorunlu eğitim kapsamında faaliyet gösteren ilköğretim okullarında kadın öğretmen oranı %82,03 iken buna mukabil erkek öğretmen oranı %17,97 olduğunu gösteriyor. Lise seviyesinde eğitim yapan kurumlarda ise kadın öğretmen oranı %61,43 iken erkek öğretmen oranı %38,57'dir. Bu da eğitimin istihdam alanını kadınların daha çok tercih ettiğini göstermektedir.

İngiltere'de ilkokulda ve ortaokulda erkek öğretmenlerin az olduğuna dair tartışmalar, sayının arttırılmasına yönelik politikaları gündeme getirmiştir. İngiltere'de Muhafazakâr Parti'ye mensup İngiltere Parlamentosu Üyesi Karl McCartney *The Guardian* (2016) için yazdığı yazıda okullarda erkeklerin başarısızlığına dikkat çekti ve ilkokullarda erkek öğretmen oranının %15, ortaokullarda ise %38 olduğunu vurguladı. (Bugün devlet destekli ilkokullarda %16,3, ortaokullarda %35,4tür (School Workforce in England 2022)). Çözüm

olarak ilkokullarda ve ortaokullarda kadınlara göre çok az olan erkek öğretmen sayısının artırılmasını teklif etti. Bu tartışmanın halen güncelliğini koruduğunu belirtmek yanlış olmaz. Zira Simone Hanna (2023) *The Telegraph*’ta yazdığı yazısında okulların aşırı kadınsılaşmış olduğunu ve bu nedenle erkeklerin eğitimde geri kaldığını dile getirdi. Buna bir çözüm olarak da benzer şekilde erkek öğretmen sayısının artırılması gerektiğini vurguladı.

Tüm bu erkeklerin eğitimde geri kalmasına dair tartışmaları açan ve popülerleştiren dikkat çekici yayınları da zikretmek gerekir. Bu çalışmalardan öne çıkanlar *The War Against Boys: How Misguided Feminism Is Harming Our Young Men* (Sommers, 2001), *The Trouble with Boys: A Surprising Report Card on Our Sons, Their Problems at School, and What Parents and Educators Must Do* (Tyre, 2009), *The Minds of Boys: Saving Our Sons From Falling Behind in School and Life* (Gurian and Stevens, 2007), *The Boy Crisis: Why Our Boys Are Struggling and What We Can Do About It* (Farrell and Gray, 2018), *Guyland: The Perilous World Where Boys Become Men* (Kimmel, 2008) şeklinde sıralanabilir. Tartışmanın sadece akademik çevreyle sınırlı kalmaması ve popüler yayınlara da konu olması kamuoyunun dikkatini bu yöne çevirmesine neden olmuştur.

Erkeklerin eğitimde geri kalması küresel bir olgu olarak karşımızda duruyor. Eğitime katılımda cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kalkmasıyla birlikte okullarda kız öğrencilerin daha başarılı olduğu dikkat çekiyor. Bununla birlikte yükseköğretimde de kadın öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısından fazla olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca kadınların toplumsal hayata katılımının artmasıyla eğitim ve mesleki hayattaki erkek iktidarının sarsıldığı ve bazı yerlerde yıkıldığı da dikkat çekmektedir. Türkiye’de eğitimdeki cinsiyete dayalı çalışmalar kız çocuklarının eğitimde fırsat eşitsizliği yaşamaları çerçevesinde gerçekleşmiştir. Fakat özellikle 2010’lu yıllardan itibaren ibrenin tersine dönmeye başladığı göze çarpmaktadır. Bu araştırmanın devamında mezkur dönüşümün bir yansımasının Türkiye’deki tezahürleri irdelenecektir.

Bulgular: Türkiye’de Erkekler Eğitimde Geri Kalıyor mu?

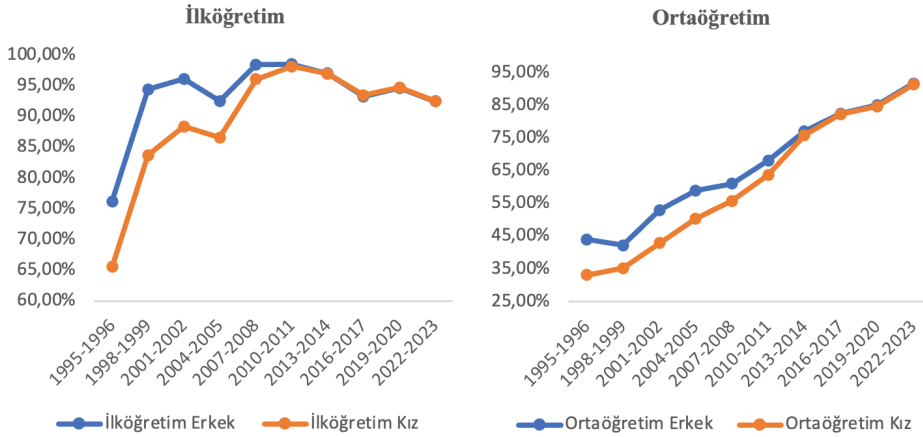
Türkiye bahsi geçen ülkelere nazaran daha geç şehirlileşmiş, altyapı imkanlarını tamamlamaya çalışan, sanayileşmesini henüz tamamlamamış dolayısıyla eğitilmiş nüfusunun da henüz beklenen seviyede olmayan bir ülkedir. Fakat kırdan kente göçün tamamlanmasıyla, altyapı hizmetlerinin büyük oranda çözülmesi ve eğitimin yeni kuşaklar için ayrıcalık olmaktan çıkartılıp eğitime katılım oranlarının çok yüksek seviyelere çıkması önemli gelişmeler olarak dikkat çekmektedir. Modern topluma geçişle birlikte değişim ve dönüşümlerin çok daha hızlı bir şekilde gerçekleştiğini de dikkate almak gerekir (Sunar, 2018 s. 7). Türkiye’nin de çok hızlı bir dönüşüm yaşadığını dikkate alırsak ekonomik anlamda kalkınmış ülkelerin 1990’lı yıllarda yaptıkları tartışmaların nede henüz Türkiye’de yapılmadığını anlamak daha

kolay olacaktır. Zira Türkiye, geleneksel toplumdan modern topluma geçişin bu boyutu ile henüz yüzleşmemiştir.

Türkiye 1950'lerden itibaren kırdan kente yoğun bir göç deneyimi yaşayan bir ülkedir. 1980'li yıllardan itibaren neoliberalleşme süreci başlamış ve küreselleşmenin de etkisiyle dünyaya açılmıştır. Bu dönemde Türkiye'deki dönüşüm eğitimin tabana yayılma süreci hızlandırılmış, 1998 yılında 8 yıllık zorunlu eğitime geçilmiştir. 2000'li yıllarla birlikte eğitime erişmeyen çocuk kalmaması için bazı eğitim politikaları yoğun bir şekilde uygulanmış ve 2010'lu yıllarla birlikte eğitime erişim sorununun ortadan kalktığı görülmüştür. 2012 yılında 12 yıllık zorunlu eğitim yasasının geçişiyle birlikte Türkiye'de her çocuğun ortaöğretimi tamamlaması mecburi tutulmuştur. Buna paralel bir şekilde ilerleyen yükseköğretimde genişleme süreci de üniversite sayılarının artması ve coğrafi olarak her bölgeye ve şehre üniversite kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Böylece eğitime erişim imkanlarının genişlemesi eğitime erişimi kolaylaştırmıştır.

Türkiye'de eğitimde eşitsizliklerin cinsiyet bağlamındaki tartışmaları daha çok kız çocukların eğitime katılamaması bağlamında tartışılmıştır. Bugün geline nokta Türkiye'de eğitimde okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretime katılımın çok ciddi oranda yükseldiği, eğitime erişimdeki cinsiyete dayalı eşitsizliklerin azaldığı görülmektedir (TÜİK, 2022). Milli Eğitim Bakanlığı'nın Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav isimli raporu, 2022 yılında Liselere Geçiş Sistemi (LGS) sınavı sonuçlarına göre ortalamada kız öğrencilerin erkeklerden daha başarılı olduğunu gösterdi. Rapora göre matematik alanı haricindeki diğer alanlarda kız öğrenciler erkeklerden daha başarılı oldu (Suna ve Hande, 2022, s. 9).

PISA'nın 2022 yılında yayınlanan raporunun da benzer sonuçları gösterdiği dikkat çekicidir. Rapora göre Türkiye'de matematik alanında erkekler daha önde olsa da öğrenciler birbirlerine yakın performans gösterirken okuma becerileri alanında kızlar erkeklerin önünde yer almaktadır (Taş ve diğerleri, 2022, s. 20). Benzer bulguların 2017'de yayınlanan *Türkiye'de Cinsiyete Dayalı Başarı Farkı* isimli raporda da ortaya koyulduğunu da not etmek gerekiyor. Raporda erkeklerin eğitim süreçlerinde daha başarısız gözükse de sonuç almada yani ölçüm süreçlerinde kız öğrencileri yakaladıkları dile getirilmişti (Batyra, 2017 s. 55).

Grafik 4. Türkiye’de Yıllara Göre İlköğretim ve Ortaöğretim (Lise) Çağındaki Çocukların Okullaşma Oranları (%)¹

Kaynak: MEB İstatistikleri.²

Milli Eğitim Bakanlığı’nın verilerine baktığımızda 1995-1996 eğitim yılında ilköğretim çağındaki erkeklerde okullaşma oranı %76,22 iken kızlarda bu oran %65,55’tir. 2022-2023 eğitim yılına gelindiğinde ise oranlar erkeklerde %92,52’ye kızlarda ise %92,54’e çıkmıştır. Verilere bakıldığında Türkiye’de ilköğretimdeki okullaşmada kız öğrenciler aleyhine olan cinsiyet eşitsizliğinin 2010’lu yıllardan itibaren geride kaldığı görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın ortaöğretim çağındaki çocukların okullaşma oranlarına dair verilerine baktığımız zaman 1995-1996 eğitim yılında erkeklerin okullaşma oranı %44,05 iken kızlarda bu oran %33,21 olarak görülmektedir. 2014’ten sonra eğitime katılımda eşitsizliğin ortadan kalktığını 2022-2023 eğitim yılında ise erkeklerde eğitime katılımının %91,82, kızlarda ise %91,57 olduğu görülmektedir. Önceki bölümde sosyoekonomik olarak dezavantajlı erkeklerin geçim kaygısı nedeniyle eğitim süreçlerinin dışına çıkması ve mesleki eğitime yönelmesi tartışılmıştı. Eğitimde kız öğrenciler aleyhine olan eşitsizliğin

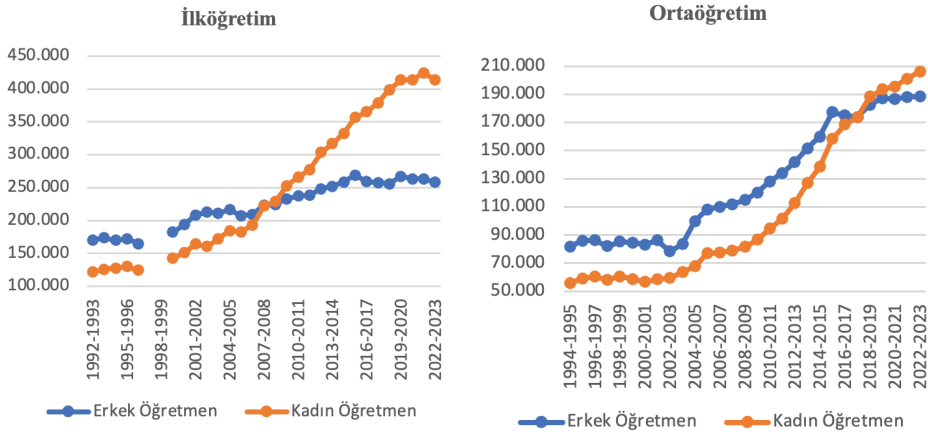
1 1998 yılında kesintisiz eğitim TBMM’de yasalaşmıştır. Böylece ilkokullar ve ortaokullar birleştirilerek ilköğretim okulları kurulmuştur. 2012 yılında ise 4+4+4 sistemine geçişle birlikte ilk ve ortaokullar tekrar birbirinden ayrılmıştır. Bunun neticesinde 1998-2012 yılları arası MEB İstatistiklerinde ilkokul ve ortaokulların verileri birleştirilmiştir. Bu dönemde ilkokul ve ortaokul verilerinin farkını takip edememekteyiz. Bu nedenle tabloyu oluştururken bahsi geçen karmaşıklığın önüne geçebilmek için kesintisiz 8 yıllık eğitimin olmadığı dönemlerin ilkokul ve ortaokul verilerini birleştirerek ilköğretim verileri olarak yansıttım.

2 Milli Eğitim Bakanlığı’nın her yıl düzenli olarak yayınlanan Milli Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim (2007; 2013; 2017; 2023) raporlarından derlenmiştir. Makalenin devamındaki veri ve istatistikler de bu kaynaklardan derlenmiştir.

2010’lu yıllardan itibaren ilkokuldan liseye kadar olan eğitim süreçlerinde ortadan kalktığı görülmektedir.

Türkiye’de de Meslek Lisesi öğrenci sayılarına baktığımız zaman benzer bir trendin yaşandığı görülmektedir. Meslek Lisesi öğrencilerinin erkek oranı son 10 yılda artmıştır. 2012 yılında %57,3 olan Meslek Lisesi erkek öğrenci oranı 2022 yılında %64,66’ya yükselmiştir. Bu da erkeklerde mesleki eğitime yönelişin artış trendinde olduğunu göstermektedir. Buna mukabil İmam-Hatip Liselerinde kız öğrenci oranı %56,81, Anadolu Liselerinde %56,42, Sosyal Bilimler Liselerinde %64,98 ve Fen Liselerinde %49,54’tür. Erkek oranının ezici bir şekilde fazla olduğu okul türü Meslek Liseleridir (Milli Eğitim İstatistikleri: 2023).

Eğitimin diğer boyutu ise öğretmenlerdir. Öğretmenlerin cinsiyet dağılımları hakkında erkeklerin eğitimde geri kaldığı ülkelerde ciddi tartışmalar gerçekleşmektedir. Türkiye’de kadınlar üniversite eğitimine katılmalarıyla birlikte öğretmenlik alanına yoğun bir şekilde yönelmişlerdir. Bugün Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak görev yapan öğretmenlerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır.

Grafik 5. Türkiye’de Yıllara Göre Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarındaki Kadrolu Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı (Sayı)³

Kaynak: MEB İstatistikleri.

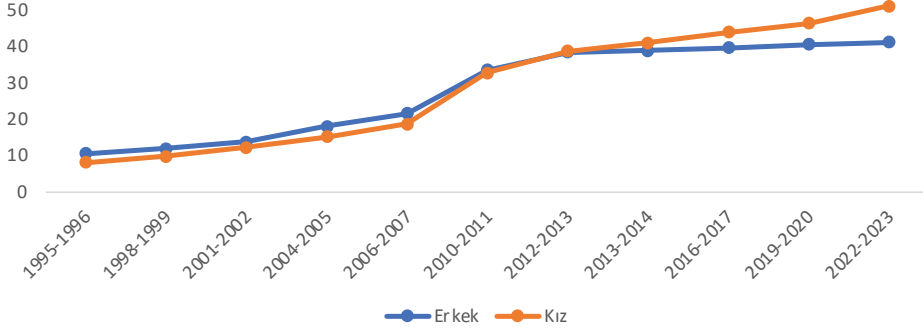
3 Milli Eğitim Bakanlığı’nın istatistiklerinde 1996-1997 ve 1997-1998 eğitim yılları için ilköğretim kademesindeki öğretmen sayıları ve cinsiyetlerine dair bir veriyle karşılaşılmadığı için bu yıllar boş bırakılmıştır.

Türkiye’deki ilkokullarda ve ortaokullarda kadrolu olarak görev yapan öğretmenlerin son 30 yıllık cinsiyet dağılımına bakıldığında önemli bir dönüşümün yaşandığı dikkat çekmektedir. 1992-1993 eğitim yılında ilkokulda görev yapan kadrolu erkek öğretmen sayısı 134.899, ortaokulda görev yapan kadrolu öğretmen sayısı 35.331’di. Buna mukabil aynı eğitim yılında ilkokulda görev yapan kadrolu kadın öğretmen sayısı 100.822 iken bu sayı ortaokulda 20.724’tü. 2022-2023 yılına gelindiğinde ise ilkokulda görev yapan kadrolu erkek öğretmen sayısı 107.034 iken ortaokulda bu sayı 151.102’ydi. Buna mukabil ortaokulda görev yapan kadrolu kadın öğretmen sayısı 192.933 iken bu sayı ortaokulda 221.040 olmuştu. 1992-1993 eğitim yılında ilk ve ortaokullarda erkek öğretmenlerin oranı %58,34 iken kadın öğretmenlerin oranı %41,66’ydı. Aradan geçen 30 yılın sonunda 2022-2023 verilerine göre erkek öğretmenlerin oranı %38,40’a düşerken kadın öğretmenlerin oranı %61,60’a yükselmiştir. Bu oranlar ilkokulda erkek öğretmenlerde %35,68 iken kadınlarda %64,32’dir. Bu veriler ilkokulda ve ortaokulda kadın öğretmen oranının ciddi bir şekilde arttığını göstermektedir.

Ortaöğretim verilerine bakıldığında son yıllarda kadın öğretmen sayısının erkek öğretmen sayısını geride bıraktığı görülmektedir. 1994-1995 eğitim yılında ortaöğretimde görev yapan kadrolu erkek öğretmen sayısı 81.981 iken kadın öğretmen sayısı 55.751’dir. 2022-2023 verilerine baktığımız zaman bu rakamlar erkeklerde 188.382, kadınlarda ise 206.175 olarak görülmektedir. 2018-2019 eğitim yılında kadınlar ortaöğretimde de erkekleri sayıca geride bırakmıştır. Böylece Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı zorunlu eğitim kapsamında örgün olarak faaliyet gösteren tüm kademelerde görev yapan öğretmenler arasında kadınların sayısının erkekleri geride bıraktığını görmekteyiz.

Bugün Milli Eğitim Bakanlığı’nın zorunlu eğitimi kapsayan 1. sınıftan 12. sınıfa kadar olan eğitim kurumlarında kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında sayısal anlamda eğitime erişimde eşitsizliklerin ortadan kalktığı görülmektedir. Öğretmen kadrolarına bakıldığında da kadın öğretmenlerin erkeklerden sayıca fazla oldukları dikkat çekmektedir. Bu dönüşüm özellikle son 10 yılda gerçekleşmiştir.

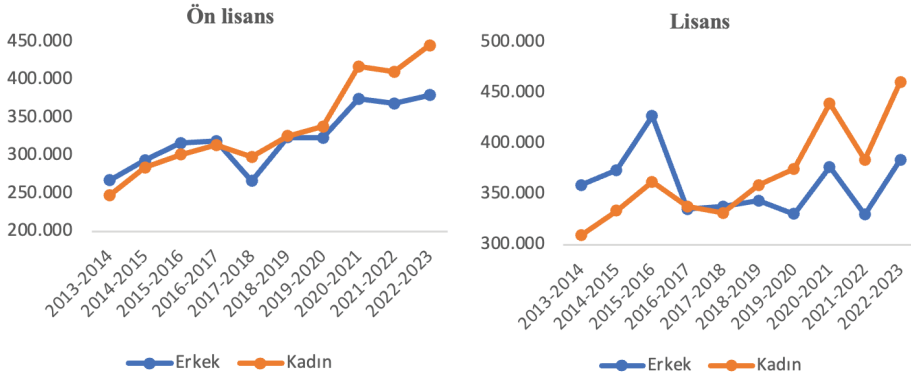
Eğitimin yükseköğretim boyutunda da ilginç veriler dikkat çekmektedir. Hem Milli Eğitim Bakanlığı’nın yükseköğretimde okullaşma oranlarına dair verileri, hem de Yüksek Öğretim Kurumu’nun 2013-2014 yılından itibaren erişilebilir kıldığı istatistikleri Türkiye’deki yükseköğretime dair eğilimleri görmemiz açısından bir imkan sunuyor.

Grafik 6. Türkiye’de Yıllara Göre Yükseköğretim Okullaşma Oranlarının Cinsiyet Dağılımı (%)

Kaynak: MEB İstatistikleri.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın yükseköğretim okullaşma oranlarına baktığımız zaman 1995-1996 yılında erkeklerin %10,57’si üniversite eğitimine erişirken kadınlarda bu oran %8,07’iydi. 2010’lu yıllardan sonra kadınların üniversite eğitimine erkeklerden daha fazla eriştiği görülmektedir. Bugün ise erkeklerin %41,06’sı üniversite eğitimine erişirken bu oran kadınlarda %51,10’dur. Bu da sanayileşmiş ülkelerin büyük bir kısmında ortaya çıkan erkeklerin üniversite eğitiminde sayıca geri kalması sürecini izleyen bir eğilim olarak karşımıza çıkmaktadır.

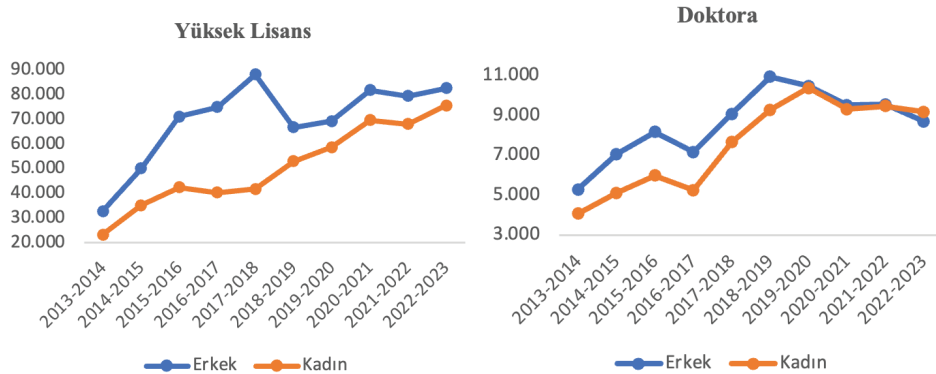
Grafik 7. Türkiye’de Yıllara Göre Üniversitelerin Ön lisans ve Lisans Kısımına Kayıt Yapan Kişilerin Cinsiyet Dağılımı (Sayı)

Kaynak: YÖK İstatistikleri.⁴

4 Yükseköğretim Kurumu’nun internet sitesinde yayınladığı istatistiklerden derlenmiştir. Makalenin devamındaki verilerin kaynağı da YÖK’ün internet sitesidir.

Ön lisans eğitimi lisans eğitimi kadar saygın ve geçerli bir eğitim olmasa da trendleri takip etme açısından önemli bir imkan sunuyor. Buna göre Türkiye’de ön lisansa kayıt yaptıran öğrencilerin cinsiyet dağılımı 2016 yılından itibaren kadınların lehine artmaya başlamıştır. Buna mukabil lisans eğitimi yükseköğretimde en geçerli ve temel eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Tabloya bakıldığında Türkiye’de lisans bölümlerine kayıt yapan öğrenci sayısında 2016 yılından itibaren kadınların öne geçtiğini ve bugün erkeklere nazaran daha fazla katılımı sınıfları doldurduğunu görmekteyiz. 2013-2014 eğitim yılında lisans bölümlerine kayıt yaptıran erkek sayısı 358.894 iken kadın sayısı 309.324’tü. Son verilere göre 2022-2023 eğitim yılında bu sayılar erkeklerde 383.863 iken kadınlarda 460.949’tür. 2013’te kayıt yaptıran öğrencilerin %46,29’u kadın iken bu oran 2022-2023 eğitim yılında bu oram %54,56’ya çıkmıştır. Bu da 9 yıllık süre içerisinde lisans eğitimine kayıt sayılarında kadınların erkekleri geride bıraktıklarını göstermektedir. OECD’nin *The Reversal of Gender Inequalities in Higher Education: An On-Going Trend* başlıklı raporunda 2025 projeksiyonunda Türkiye’de üniversite öğrencileri arasında kadınların oranı %43 olacağı öngörülmüştü (Vincend-Lancrin, 2008). Fakat 2025 yılının üç sene önceki verileri olan güncel verilere baktığımızda bu oranın çok daha erken bir zamanda beklenilenin üstünde bir oranla %54’ü aştığını, 2025 yılına kadar da artmaya devam edeceğini söyleyebiliriz.

Lisans eğitiminin yanı sıra lisansüstü eğitim verileri de ilgi çekici bir seyir izlemiştir. Üniversitelerde ders veren akademik kadro yetiştiren lisansüstü eğitim, aynı zamanda da topluma uzman yetiştiren eğitim seviyesidir. Bu derecelerden mezun olanların büyük bir kısmı akademide görev yaparken diğer kısmı da özel şirketlere veya kamu kurumlarına uzman olarak hizmet vermektedir. Bu anlamda toplumun zihin gücünü temsil etmektedir.

Grafik 8. Türkiye’de Yıllara Göre Üniversitelerin Yüksek Lisans ve Doktora Kısımlarına Kayıt Yapan Kişilerin Cinsiyet Dağılımı (Sayı)

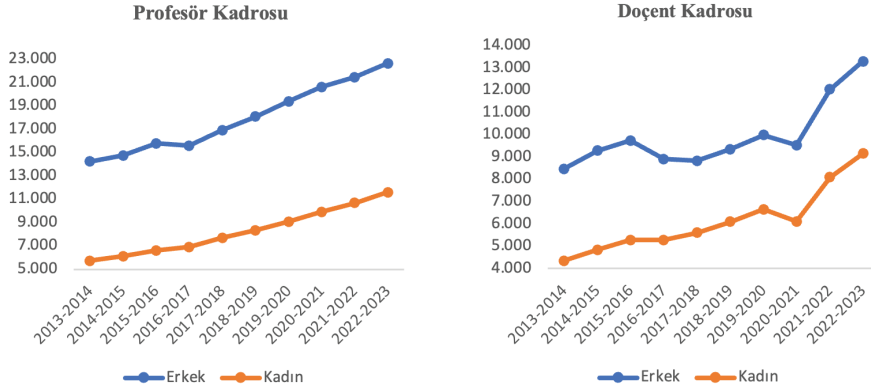
Kaynak: YÖK İstatistikleri.

Yüksek lisans kayıt sayılarına baktığımızda erkeklerin halen kadınlardan önde olduğu görülmektedir. Erkeklerin 2018-2019 eğitim yılına kadar yüksek lisans kayıt sayılarının kadınları ciddi anlamda geride bıraktığı görülmektedir. Erkeklerin yüksek lisansa kayıt sayılarının 2018 yılında düştüğü görülmektedir. Bu da 2018 yılında çıkan bedelli askerlik yasasıyla doğrudan ilişkilidir. Erkeklerin bir kısmının yükseköğretimi askerliği tecil ettirmek için kullandığı ve yüksek lisans eğitimini de bu anlamda askerliği tecil etme imkanı olarak kullanıldığını söyleyebiliriz.

Türkiye’de üniversite eğitiminin doktora kısmına kayıt yapanların sayılarına baktığımızda kadınlarla erkeklerin 2019-2020 eğitim yılında eşitlendiğini, 2022-2023 eğitim yılı itibarıyla ise kadınların erkekleri geride bıraktığını görmekteyiz. 2013 yılında doktora kayıt yaptıran erkek sayısı 5.304 iken kadınlarda bu rakam 4.093’tü. 2022-2023 yılında ise 8.707 erkek doktora kayıt yaptırırken kadınlarda bu sayı 9.192’dir. Bu da istatistiksel olarak kadınların üniversitede öğretim görevlisi olma potansiyellerinin erkeklerden daha fazla olduğuna işaret etmektedir.

Üniversiteye katılımın artmasına paralel olarak cinsiyet açısından da bir değişimin yaşandığı dikkat çekmektedir. 2016’da yayınlanan *Gender Disparity in Turkish Higher Education* isimli çalışma, Türkiye’de yükseköğretimde kadınların erkeklere göre daha az üniversite eğitime katıldığına dair bir fotoğraf çekiyordu (Fındık, 2016). Fakat bugün gelinen noktada kadınların erkekleri yüksek lisans harici alanlarda geride bıraktığına işaret etmektedir. Bu trendin böyle devam etmesi durumunda erkeklerle kadınlar arasında yükseköğretime katılım farkının açılacağını öngörmek zor olmasa gerek.

Türkiye’de üniversiteler 1980 sonrası ve özellikle de 2000’li yıllarla birlikte genişleme yaşamıştır. Her ile en az bir üniversite açılmasıyla birlikte bu genişleme aynı zamanda kadro genişlemesi anlamına da gelmektedir. Kadınların yükseköğretime katılım oranlarının da artmasını akademik kadrolarda da kadın oranının artması takip etmiştir.

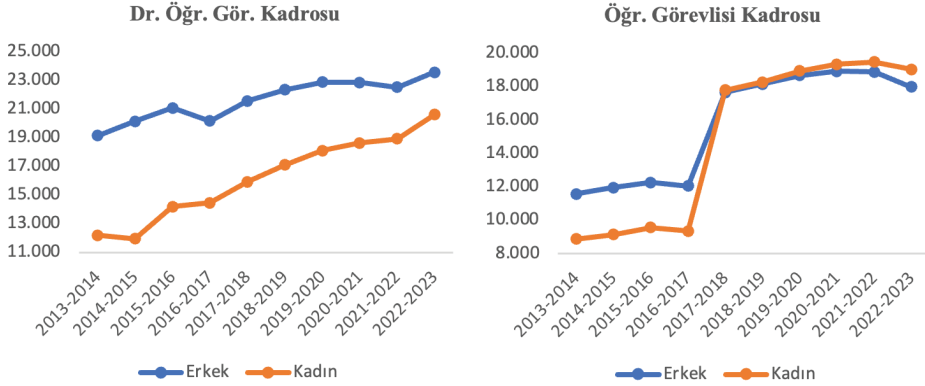

Grafik 9. Türkiye’de Yıllara Göre Üniversitelerdeki Profesör ve Doçent Kadrolarının Cinsiyet Dağılımı (Sayı)

Kaynak: YÖK İstatistikleri.

Türkiye’de üniversitelerin profesör ve doçent kadrolarına baktığımızda erkek ve kadın profesörlerin sayısının yıllara göre arttığını görmekteyiz. 2013-2014 eğitim yılında 14.265 erkek profesör varken kadın profesör sayısı 5.740’tı. 2022-2023 eğitim yılında ise 22.664 erkek profesöre karşılık 11.616 kadın profesör görev yapmaktadır. 2013 yılındaki doçent sayılarına baktığımızda ise 8.479 erkek doçente karşılık 4.360 kadın doçent bulunmaktaydı. 2022-2023 eğitim yılında ise erkek doçent sayısı 13.302 iken kadın doçent sayısı 9.160’tır.

Oransal olarak baktığımızda 2013-2014 eğitim yılında %28,69 olan kadın profesör oranı 2022-2023 eğitim yılında %33,88’e çıkarken doçentlikte 2013’te %33,95 olan kadın oranı 2022’de %40,77’ye çıkmıştır. Profesörlük ve doçentlik kadrolarında kadınların oranı artsa da henüz erkeklerin gerisindedir.

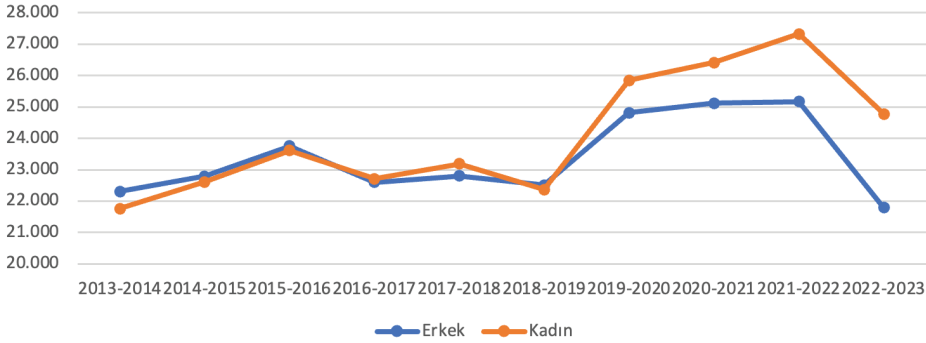
Grafik 10. Türkiye’de Yıllara Göre Üniversitelerdeki Dr. Öğr. Üyesi⁵ ve Öğretim Görevlisi Kadrolarının Cinsiyet Dağılımı (Sayı)

Kaynak: YÖK İstatistikleri.

Üniversitelerde öğretim görevlisi kadrolarında Dr. Öğretim Üyeliği kadrosuna baktığımızda kadınların sayısında artış görülmektedir. 2013-2014 eğitim yılında erkek Dr. Öğretim Üyesi sayısı 19.157 iken kadınların sayısı 12.188’di. 2022-2023 eğitim yılına gelindiğinde erkek Dr. Öğretim Üyesi sayısı 23.591 iken kadınlarda bu sayı 20.625 olmuştu. Dolayısıyla kadınlar ile erkekler arasındaki farkın kapanmakta olduğunu dikkat çekmektedir. 2013 yılında kadın Dr. Öğretim Üyesi oranı %38,88 iken 2022 yılında bu oran %46,64’e çıkmıştır.

Öğretim görevlisi kadro sayısına baktığımızda ise kadınların erkekleri geride bıraktığını görmekteyiz. 2016-2017 eğitim yılında öğretim görevlisi kadrosunda ciddi bir artış yaşanmış ve bu artışın neticesinde kadınlar erkekleri geride bırakmıştır. 2013-2014 eğitim yılında erkek öğretim görevlisi sayısı 11.588 iken kadınlarda bu sayı 8.883’tü. 2022-2023 eğitim verilerine baktığımızda bu sayı erkeklerde 17.998 iken kadınlarda 19.041’dir. 2022 verilerine göre kadın öğretim görevlisi oranının %51,40 olduğu görülmektedir. Böylece 2017-2018 eğitim yılı itibarıyla kadınların sayıca erkekleri geride bıraktığı ve aradaki farkın da yıllara göre açıldığı dikkat çekmektedir.

5 Yardımcı Doçentlik kadrosu 2018 yılında kaldırılarak Dr. Öğretim Üyeliği kadrosuna evrilmiştir. Bu nedenle 2018 yılı öncesi Yardımcı Doçent olarak var olan kadrolar da Dr. Öğretim Üyeliği bünyesine yazılarak kafa karışıklığının önüne geçilmiştir.

Grafik 11. Türkiye’de Yıllara Göre Üniversitelerdeki Araştırma Görevlisi Kadrolarının Cinsiyet Dağılımı (Sayı)

Kaynak: YÖK İstatistikleri

Üniversitelerdeki araştırma görevlisi kadrolarında kadınların lehine sayısal gelişmeler yaşanmaktadır. 2013-2014 eğitim yılında kadınlar sayıca az olsa da bu ciddi bir farklılaşma anlamına gelmiyordu. 2013-2014 eğitim yılında erkek araştırma görevlisi sayısı 22.306 iken kadın araştırma görevlisi sayısı 21.768’di. 2022-2023 eğitim yılına gelindiğinde bu sayı erkeklerde 21.791’e gerilemişken kadınlarda 24.778’e yükselmiştir. 2013 yılında kadın araştırma görevlisi oranı %49,38 iken bu oran 2022’de %53,20’ye yükselmiştir. Araştırma görevliliğinin akademinin en genç kadrosu olması, gelecek açısından istatistiksel olarak kadınların akademik kadrolarda erkekleri geride bırakacağına işaret etmektedir. Zira diğer tüm eğitim trendlerinde olduğu gibi araştırma görevliliği istatistiklerinde de kadınların sayısal artışı izlenebilmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Dünyanın sanayileşmiş ve sosyoekonomik olarak kalkınmış ülkelerinde eğitimde erkeklerin başarısızlığı 30 yılı aşkın bir süredir tartışılmaktadır. Bu tartışma yoğun bir şekilde erkeklik krizinin bir parçası olarak dile getirilir. Fakat bununla birlikte sosyoekonomik olarak dezavantajlı erkek çocukların kız çocuklarına göre eğitimde daha başarısız olduğu da literatürde tartışılmıştır. Erkeklerin eğitimde geri kaldığına dair birçok akademik ve kamusal tartışma yapılırken hükümetlerin bu soruna karşı politika geliştirdikleri de görülmektedir. Zira eğitimde ortaya çıkan bu sorunun toplumsal açıdan farklı problemlere zemin hazırladığı veya hazırlayacağı düşünülmektedir.

Bu makale erkeklerin eğitimde geri kaldığına dair görüşleri tartışarak benzer bir eğilimin Türkiye’deki yansımalarını irdelemektedir. 2010’lu yıllardan itibaren Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren temel eğitim ve ortaöğretim okullarına katılımda cinsiyete bağlı eşitsizliklerin ortadan kalktığı görülmektedir. Yükseköğretime geçiş oran-

larının daha yüksek olduğu lise türlerinde kız öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısını geride bırakmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında 2008 yılından itibaren, ortaöğretim okullarında ise 2018 yılından itibaren kadın öğretmen sayısı erkek öğretmen sayısını geçmiştir. Böylece Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı zorunlu eğitim kapsamındaki sınıf seviyelerinde kız öğrencilerin lehine gelişmeler olurken, bu eğitim seviyesindeki istihdam sayılarında kadınlar erkeklerin önüne geçmiştir.

Yükseköğretim süreçlerine bakıldığında da kadınların eğitime katılımı ciddi oranda artmıştır. Ön lisans kayıtlarında 2017-2018 eğitim yılında, lisans kayıtlarında ise 2018-2019 eğitim yılında kadınlar erkekleri sayıca geride bıraktığı görülmektedir. Yüksek lisans bölümlerinde erkekler kadınlardan daha fazla kayıt olmaya devam etmektedir. Bunda askerliğin önemli bir etkisi olduğunu da gözden kaçırmamak gerekir. Zira erkekler lisans eğitimini tamamladıktan belli bir süre sonra askerlik görevlerini yapmaları gerekir. Bunu geciktirmenin yollarından birisi de yüksek lisans öğrencisi olarak askerliği tecil ettirmektir. 2018 yılında çıkan bedelli askerlik yasası yüksek lisansa kaydolun öğrenci sayısında önemli bir düşüşe neden olmuştu. Bedelli askerlik sonrası erkeklerin yüksek lisansa olan ilgisi de azalmıştı. Doktora eğitiminde ise kadınlar erkekleri çok yakın bir tarih olan 2022-2023 eğitim yılında geride bırakmıştır. Bu da kadınların doktora eğitiminde erkeklerin sayıca önüne geçtiklerini göstermektedir.

Yükseköğretimdeki istihdama bakıldığında toplamda erkek akademisyenlerin kadın akademisyenlerden sayıca daha fazla olduğu görülmektedir. Kadrolardaki dağılıma bakıldığında ise erkekler kadınlara göre profesör, doçent ve doktor öğretim üyeliği kadrolarında sayıca öndedirler. Fakat öğretim görevliliği ve araştırma görevliliği kadrolarında ise kadınların önde oldukları görülmektedir. Araştırma görevliliği kadrosunun daha genç bir insan grubunu temsil ettiğini düşünürsek akademideki kadın sayısı lehine olan dönüşümün daha geriden geldiğini fakat üst kadroları yakın zamanda etkileyeceğini söyleyebiliriz.

Bu makale Türkiye'de ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde eğitime katılımın ve yine bu kademelerde eğitimin istihdam tarafının cinsiyetler arası farklılaşmasının yakın tarihteki dönüşümünü ele almıştır. Dünyadaki trendlere ve tartışmalara bakıldığında Türkiye'nin de sanayisi gelişmiş, kentleşmiş, eğitim seviyesi yüksek ülkelerin büyük kısmında yaşanan tecrübeyi takip ettiği görülmektedir. Türkiye'de kırsal alanlardan kentlere göç ile başlayan kentleşme süreci, sanayi ve özellikle hizmet sektörünün genişlemesi, istihdam alanlarının genişlemesi ve eğitimin bir ayrıcalık olmaktan çıkıp herkesin erişebileceği bir imkan haline gelmesi toplumsal dönüşümün temel dinamikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla sanayileşmiş ülkelerde görülen eğitimde erkeklerin geri kalması sorununun ve tartışmasının Türkiye'de yaşanması kaçınılmaz olacaktır. Türkiye'de de ortaya çıkmaya başlayan eğitimde erkeklerin geriye düşmesi olgusunun şimdiden tartışmaya açmak, bunun Türkiye'ye özel nedenlerini açıklamak, istihdam alanlarındaki yansımalarını irdelemek ve bu konuda yeni bilimsel araştırmalar yapmak, problemin tanımlanmasına ve çözümüne dair politikaların geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- ACARA (2022). *National Report on Schooling in Australia*, Chapter 2: Schools and schooling. 2022.
- Badinter, E. (1995) *XY: On masculine identity*. Columbia University Press.
- Batyra, A. (2017). *Türkiye’de cinsiyete dayalı başarı farkı*. Eğitim Reformu Girişimi ve Aydın Doğan Vakfı.
- BBC (1998). *Government tackles boys’ underachievement*. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk/44754.stm>. (Erişim Tarihi: 30.12.2023)
- Biddulph, S. (2013). *Raising boys*. Ten Speed Press
- Bolton, P. ve Lewis, J. (2023). *Equality of Access and Outcomes in Higher Education in England*. The House of Commons Library.
- Brittain, A. (1989). *Masculinity and power*. Blackwell Press.
- Clark, C. And Burke, D. (2012). *A review of existing research conducted to underpin the Commission. Boys’ Reading Commission 2012*. National Literacy Trust.
- Cook, M. (2018). *Boys left to fail at school because attempts to help them earn wrath of feminists, says ex-Ucas chief*. 28.12.2023 tarihinde <https://www.telegraph.co.uk/education/2018/11/16/boys-left-fail-school-attempts-help-earn-wrath-feminists-says/> adresinden erişilmiştir.
- Driessen, G. (2011). *Gender differences in education. Is there really a “boys’ problem?”*. Berlin: Annual Meeting ECER.
- Eate, P., ve diğerleri. (2017) *Schooling the public on boys: the ongoing salience in media representations of the “crisis” in boys’ education*. *Feminist Media Studies*, 17(2), 248-263.
- Edsall, T. B. (2021). *It’s become increasingly hard for them to feel good about themselves*. 15.12.2023 tarihinde <https://www.nytimes.com/2021/09/22/opinion/economy-education-women-men.html> adresinden erişilmiştir.
- Entwisle, D.R., ve arkadaşları. (2007). *Early schooling: The handicap of being poor and male*. *Sociology of Education*, 80(2), 114-138.
- Farrel, W. and Gray, J. (2018). *The boy crisis: why our boys are struggling and what we can do about it*. BenBella Books.
- Findık, L. Yılmaz. (2016). *Gender disparity in turkish higher education*. *Universal Journal of Educational Research* 4(10), 2499-2504.
- Francis, B. ve Skelton, C. (2001) *Men teachers and the construction of heterosexual masculinity in the classroom*. *Sex Education*, 1(1), 9-21.
- Gurian, M. and Henley, P. (2001). *Boys and girls learn differently!: A guide for teachers and parents*. Jossey-Bass.
- Gurian, M. and Stevens, K. (2005). *The minds of boys: saving our sons from falling behind in school and life*. Jossey-Bass.
- Hanna, S. (2023). *Over-feminised schools are failing Britain’s boys*. 30.12.2023 tarihinde <https://www.telegraph.co.uk/news/2023/07/15/over-feminised-schools-are-failing-britains-boys/> adresinden erişilmiştir.
- Haywood, C. and Mac an Ghaill, M. (2013). *Education and masculinities: Social, cultural, and global transformations*. Routledge.
- Hillman, N. and Robinson, N. (2016). *Boys to men: The underachievement of young men in higher education and how to start tackling it*. HEPI Report 84. Higher Education Policy Institute.
- Hutchings, M. (2001) *Towards a representative teaching profession: gender*. Paper presented at University of North London.

- Kimmel, M. (2008). *Guyland: The perilous world where boys become men*. HarperCollins Publishers.
- King, J. E. (2000). *Gender Equity in Higher Education*. Washington DC: American Council on Education.
- Lahelma, E. (2000). Lack of male teachers: a problem for students or teachers?, *Pedagogy, Culture and Society*, 8, 173–186.
- Larkins, F.P. (2018). Male students remain underrepresented in Australian universities. Should Australia be concerned?. 25.01.2024 tarihinde https://melbourne-cshe.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0007/4450984/Larkins-2018-Male-Students-Remain-Underrepresented-in-Australian-Universities.pdf adresinden erişilmiştir
- Levant, R. F. (1997). The masculinity crisis. *The Journal of Men's Studies*, 5(3), 221–231.
- Mac an Ghaill, M. (1996). What about the boys?: Schooling, class and crisis of masculinity. *Sociological Review*, 44(3), 381–397.
- MacInnes, J. (1988) *The end of masculinity? The confusion of sexual genesis and sexual difference in modern society*. Open University Press.
- McCartney, K. (2016). *The Guardian. Our Schools Are Failing Boys, Which Is Bad News For Britain*. 30.12.2023 tarihinde <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/sep/06/schools-colleges-failing-boys-masculinity> adresinden erişilmiştir.
- MEB İstatistikleri (2007). *Milli eğitim istatistikleri: örgün eğitim (2006-2007)*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB İstatistikleri (2013). *Milli eğitim istatistikleri: örgün eğitim (2006-2007)*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB İstatistikleri (2017). *Milli eğitim istatistikleri: örgün eğitim (2006-2007)*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB İstatistikleri (2023). *Milli eğitim istatistikleri: örgün eğitim (2006-2007)*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- NCES. (2022). *Digest of Education Statistics 2022. Total undergraduate fall enrollment in degree-granting postsecondary institutions, by attendance status, sex of student, and control and level of institution: Selected years, 1970 through 2031*. 28.12.2023 tarihinde https://nces.ed.gov/programs/digest/d22/tables/dt22_303.70.asp adresinden erişilmiştir.
- OECD (2023). *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*, OECD Publishing.
- Pascoe, C. J. (2011) *Dude, you're a fag: Masculinity and sexuality in high school*. Univ of California Press.
- Peter, K., ve arkadaşları. (2005). *Gender differences in participation and completion of undergraduate education and how they have changed over time*. National Center for Educational Statistics. 27.12.2023 tarihinde <http://nces.ed.gov> adresinden erişilmiştir.
- Reeves, R. V. (2022). *Of boys and men: Why the modern male is struggling, why it matters, and what to do about it*. SwiftPress.
- Riddell, S. (1998) Boys and underachievement: the Scottish dimension, *International Journal of Inclusive Education*, 2:2, 169-186, DOI: 10.1080/1360311980020206
- Sargent, P. (2001) *Real men or real teachers? Contradictions in the lives of men elementary school teachers*. Men's Studies Press.
- School Workforce in England (2022). *National statistics*. 22.12.2023 tarihinde <https://explore-education-statistics.service.gov.uk/find-statistics/school-workforce-in-england> adresinden erişilmiştir.
- Skelton, C. (2002). The 'feminisation of schooling' or 're-masculinising' primary education?[1], *International Studies in Sociology of Education*, 12(1), 77-96.
- Smith, E. (2003). *Failing boys and moral panics: Perspectives on the underachievement debate*. British Journal of Educational Studies, 51(3), 282-295.

- Smith, J. (1999). *We need more males in primary teacher education! Or do we?*. Paper presented to the Australian Association for Research in Education Conference, Melbourne.
- Sommers, C. H., (2000). *The war against boys: How misguided feminism is harming our young men*. Simon and Schuster.
- Suna, H. E. ve Özçelik H. (2022). *Ortaöğretim kurumlarına ilişkin merkezi sınav*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Sunar, L. (2018). *Değişim sosyolojisi: Kavramlar, kuramlar ve yaklaşımlar*. Nobel Yayınları.
- Taş, U. E., ve diğerleri. (2023). *2022 PISA Türkiye raporu*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- TÜİK (2022). *Türkiye istatistik kurumu, yetişkin eğitimi araştırması*. 14.12.2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yetiskin-Egitimi-Arastirmasi-2022-49748> adresinden erişilmiştir.
- Tyre, P. (2008). *The trouble with boys: A surprising report card on our sons, their problems at school, and what parents and educators must do*. Three Rivers Press.
- U.S. Department of Education (2004). *The Condition of Education, 2004*. NCES2004077. U.S. Government Printing Office.
- UNESCO (2020). *Gender report: A new generation: 25 years of efforts for gender equality in education*. Global Education Monitoring Report.
- US Census Bureau. (2023). *Percentage of the U.S. population who have completed four years of college or more from 1940 to 2022, by gender*. In Statista. 10.12.2023 tarihinde <https://www.statista.com/statistics/184272/educational-attainment-of-college-diploma-or-higher-by-gender/> adresinden erişilmiştir.
- Vincent-Lancrin, S. (2008). *The Reversal of Gender Inequalities in Higher Education: An On-Going Trend* içinde (265-298) Higher Education to 2030, Volume 1, Demography. OECD Centre for Educational Research and Innovation.
- Welmond M. J., ve Gregory, L. (2021). *Educational Underachievement Among Boys and Men*. The World Bank.
- Willis, P. (1977). *How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. Columbia University.
- Wolfe, J. A. (1991). Underachieving gifted males: Are we missing the boat?, *Roeper Review*, 13:4, 181-184, DOI: 10.1080/02783199109553353
- Workplace Gender Equality Agency (2021). *Higher education enrolments and graduate labour market statistics*. Australian Government.
- Yates, L. (1997). Gender Equity and the Boys Debate: what sort of challenge is it?, *British Journal of Sociology of Education*, 18:3, 337-347, DOI: 10.1080/0142569970180302
- Yates, L. (2000). *The “Facts of the case” Gender equity for boys as a public policy issue* içinde (305-322) *Masculinities at school*. SAGE Publication.
- Younger, M. & Warrington, M. (1996) Differential Achievement of Girls and Boys at GCSE: some observations from the perspective of one school, *British Journal of Sociology of Education*, 17:3, 299-313, DOI: 10.1080/0142569960170304
- YÖK İstatistikleri. *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. 3.01.2023 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Zimbardo, P, G, ve Coulombe, N, D. (2017). *Bitik Erkekler*. Pegasus Yayınları.